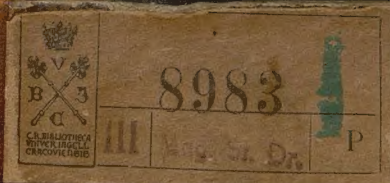

V
B J
C

GŁOS
TADEUSZA SZYMONA BONCZA SKARZYNSKIEGO
SKARBNIKA i POSŁA ZIEMI ŁOMZYNSKIEY

Na Sessyi Seymowéy Dnia 30. Miesiąca Lipca 1793. Roku w Grodnie

MIANY.

Nayjaśnieyſzy Królu Panie Móy Miłościwy!

Nayiaśnieysze Rzeczypospolitey Stany!

Zawsze byłem tego mniemania, iż traktowanie z Nayiaśnieyſzemi Dworami sprzymierzonemi, dla Oyczyzny Naszéy zgubę i nieszczęście przyniesie; i ztéy ci to przyczyny od początku samego lękałem się i lękać nieprzeſtaię, tego wszyſtkiego, coby tylko Nas do Negocyacyi przybliżyć mogło.

Sądziłem iż w dzisieyszéy smutnéy rzeczy naszych poſtawie, gdy nie jeſteśmy w ſtanie odzyſkać zabranych Nam Kraiow, pamiętać przynaymniey winniśmy, co każdy z Nas winien jeſt Cnocie, Przysiędze i Prawu, których ocalenie mogłoby bydź w ręku naszych, gdyby te święte hasło, było dla Nas powszechnym.

Boiaźń wszakże takowa okazała się bydź ſluszną w widzialnych ſkutkach, gdy dotąd nic nie zrobiwszy użytecznego dla Kraiu, zatrudniamy się tylko pruciem wnętrzności naymilszey Oyczyzny, oddzielaiąc od jey łona wspoł Braci naszych.

Tać tylko jak widzę, będzie naysmutnieysza pamięć naszego Poselſtwa, Poselſtwa mówię, które iak arszennik truie dni życia wiernych dla Oyczyzny Synow.

Jle ieſt niebeśpiecznym traktowanie z Nayiaśnieyszym Dworem Berlińſkim, już w tylu światłych Głosach dowiedli to JWW. Kolledzy, już i ja po kilka razy miałem honor oświadczyć, z którym

rym nie o co innego traktowaćby należało, jak tylko o Ewakuacyą Woyska, i nadgrodę tak wielkich strat naszych. Lecz gdy Proiekt w porządku żądanego traktowania podany widzę, znam powinnością nie które nad nim przełożyć uwagi, przezorności Waszéy Nayiaśnieysze Stany oddaiąc.

Nie wątpię: iż Proiekt przez JW. Drewnowskiego Posła Łomżyńskiego Kolegę mego podany, nie może bydź, jak tylko skutkiem gorliwości jego o Dobro powszechne Narodu, lecz gdy dla niektórych niedogodności, które wedle moiego przeświadczenia uważam, bydź za nim nie mogę, spodziewać mi się należy, iż różnica zdania moiego, szacowney jego dla mnie przyjaźni nieumnieyszy bynaymniey.

Zdaie się na pierwszym rzucie oka Proiekt podany nie wiele Deputowanym pozwalać, lecz rozważywszy onego pilnie, widzieć można, iż nadto moc ta i władza jest posunięta, któréy się nam naywięcéy strzec i obawiać należy.

Ta bowiem wzmianka Deklaracyi i Noty Imieniem Nayiaśnieyszego Króla Jmci Pruskiego podanych, które nic innego nie maią w sobie, tylko zabor Prowincyi naszych przystosowana do wyrazu beśpieczeństwa i spokoyności Rzpltey zapewniaiącego, nic innego wyobrażać nie może, jak tylko polecenie do Traktowania tego to względem Cessyi Kraiow naszych obiektu, na który myśmy odpowiednią Notą naszą pod dniem 23. Czerwca wyraźnie odpowiedzieli, że przechodzi moc Seymu i całego nawet Narodu, że się sprzeciwia ślubom uroczystym, które wykonał Narod, a gdy te poprzednicze wyrazy przystosuiemy jeszcze do wzmianki uczynionéy o nakazie owym, który od Seymu dla Deputowanych wyszedł, aby podany przez JW. Ambassadora Traktat podpisali; Któż nie dóyrzy tego, że negocyacya z Nayiaś: Królem Jmcią Pruskim, jest oczywiście nawet zbliżona do tego sposobu traktowania, jakie z Nayiaśnieyszym Dworem Petersburskim odbyte zostało.

Nie masz w tym Proiekcie wzmianki o oddanie Nam niesłusznie zabranych Kraiow, niemasz wzmianki o Ewakuacyi Woysk jego, nie masz poleconego starania, aby udziałana tak wielka krzywda nadgrodzoną była; Czyliż już Nayiaśnieysze Stany zapomniamy o téy powinności, która jest Nam naymilszą, która nay więcey Narod Nasz interessuie? Y dla otrzymania któréy pomyślnych skutkow, wszystkie nasze poświęcić winniśmy starania?

Dana moc tymże Proiektem zawarcia Handlowego Traktatu, pytam się na co? gdy Traktat tego rodzaiu w Ru 1773. acz uciążliwy dla Nas stoi nieporuszenie, więc chyba potrzeba nowego zawarcia; z tey miary wypływa, iż Gdańsk Miasto nasze Portowe zabrane zostało? Więc zawieranie Handlowego Traktatu oczywiście pozbawiłoby Nas Miasta tego, które nayistotnieyszym Kraiu naszego zwać się może bogactwem, i zabranych Nam *immediatè* przez Nayiaś: Króla Jmci Pruskiego, tak znakomitych Prowincyi.—Nie wiele, a bardziey nic bynaymniey Nam nie pomoże ten Proiektu wyraz: *Obowiązuiąc Deputowanych,*

aże-

ażeby w tym wszystkim, cokolwiek tak w tey materyi, jako i w innych z tymże Posłem proiective ułożą, zupełną referencyą do approbacyi lub reprobacyi Stanow zachowali ; bo wyraz : *innych Materyi* ; obeymuiąc wszystkie, nie wyłącza bynaymniey i tey, ktora się do Cessyi Kraiow pretendowaney ściąga, a ktora i z naturalney konwikcyi i z odpowiedniey naszey Noty przechodząc władzę Seymu, ani z referencyą do Seymu, ani bez referencyi tknięta bydź nie może; tym więcey, że weyście nasze takim sposobem w traktowanie, już tym samym będzie oznaką, że przywłaszczamy sobie moc i władzę, decydować los wspoł-Braci naszych siłą i przemocą zagarnionych, co przecież wszystkiemi Prawami jest zakazane.

Monarcha Dziedziczny będąc Panem i właścicielem Narodu swego, ma Prawo odstąpić części iakowéy, gdy mu się to podoba, lub gdy tego potrzeba wymaga, bo jego *Dominium directum* jest takie w ogólności nad całym Narodem, jakie każdy z Nas ma sobie służące względem posadanéy dziedzictwem Ziemi, ktorą mi wolno komu chcąc przedać, lub darować; Lecz iakaż to wielka różnica w Narodzie Republikantskim, jakim jest Polska? gdzie w węzeł jedności nierozdzielney Zgromadzone członki będąc sobie rowne w Prawach i Przywileiach swoich, jedne nad drugiemi władzy żadnéy przywłaszczać nie mogą, aby wedle swey arbitralnéy woli odcinaiąc członki ogólne Ciało Rzeczypospolitey składaiące, poddawały wspoł-Obywatelow pod moc Panowania obcego.

A gdy tak jest, jakież traktowanie nasze z Nayiaś: Dworem Berlińskim bydź winno? Oto aby Nam zabrane Kraie powrócono, i Woysko z Siedlisk Naszych ruszono, krzywdy Nam nadgrodziwszy, takiego traktowania doprasżam się, bo te jest cechą chęci cnotliwéy Seymu ku dobru Oyczyzny dążącey, lecz zgodzić się nie mogę na taki sposob traktowania, jaki jest opisany Proiektem.

Jeżliby mi kto mówił, prożno jest traktować o oddanie zabranych Prowincyi, bo Ich nie oddadzą, jabym mu odpowiedział: kto puka, to mu otworzą, a jeśli się zawiedzie, nie będzie przynaymniey posądzony o gnusność i lenistwo.

Niemasz mocy i siły odebrać zabranych Prowincyi, ale jest moc i siła nie podpisać rozbioru, bo tego cnota, powinność i uroczysta przysięga wyciąga, a niepodpisawszy rozbioru, nie stracie my Prawa do Kraiow naszych, ktore bardzo Nam będzie pomocne, jeżeliby kiedyżkolwiek słońce przed naszemi zaświeciło oknami.

Cnota niech Nam tylko przodkuie, weźmy ią za tarczę i puklerz niewinności naszéy, ta w naysmutnieyszéy rzeczy naszych postawie, stanie się dla nas dostateczną pomocą, nie sądźmy, że raz zgrzeszywszy, i daléy tymże torem iść Nam należy, bo uczynki tylko dobre naśladuią się, a myłka się poprawia.

ZDANIE TEGOZ

Na Sessyi teyże in Turno oświadczone.

Na Propozycyą — Czyli Propozycya JW. Wyszogrodzkiego ma być przyięta Affirmative — Czyli Propozycya JW. Bełskiego ma bydź przyięta Negative.

Nayiaśnieysze Stany! Różnica między Propozycyami spor między sobą wiodącemi, ta jest oczewista, iż pierwsza jest arcy przyzwoita, a druga przeciwko Prawu rozkazuiącemu pojedyncze Proiekta decydować, wynika zątym, iż co użytecznego i z Prawem zgodnego widzę, to mi utrzymywać należy, a zatym jestem za Propozycyą JW. Wyszogrodzkiego *Affirmative.*

ZDANIE TEGOZ

Na Sessyi Seymowey d. 31. Lipca in Turno oświadczone.

Na Propozycyą — Czyli Proiekt JW. Mikorskiego Wyszogrodzkiego ma bydź wzięty do Decyzyi Affirmative — Czyli Proiekt JW. Drewnowskiego Łomżyńskiego ma być czytany i wzięty do Decyzyi Negative.

Nayiaśnieysze Stany! Będąc za Proiektem JW. Mikorskiego Wyszogrodzkiego na dniu wczorayszym, nie byłbym za nim dziś, gdy przez Decyzyą Nayiaśnieyszego Pana już ten Proiekt został uskutecznionym przez podaną od JWW. Pieczętarzy do JW. Buchholca Notę zapytuiącą się, czyli Traktat 1775. i Alians 1790. Ru zawarte, przez Dwor Berliński są trzymane, lecz gdy niedogodności Proiektu JW. Drewnowskiego Łomżyńskiego na dniu wczorayszym przez tylu innych JWW. Kolegow i przezemnie przełożone, przekonywaią mnie, iż bydź za nim nie mogę, więc niechcąc wzięcia go do decyzyi, bydź mi należy *Affirmative.*

